

PRZEDMOWA

Antropocentryczny punkt widzenia jest obecny w pracach językoznawczych już od dawna, lecz został usystematyzowany w ramy dyscypliny naukowej dopiero przez Franciszka Gruczę. Rozróżnienie między lingwistyką języków rzeczywistych a lingwistyką zajmującą się abstrakcyjnym systemem językowym ma fundamentalne znaczenie dla kompleksowych badań nad komunikacją interpersonalną we wszystkich jej przejawach, gdyż stawia dwa zasadnicze pytania: o ontologiczny status języków ludzkich oraz o sposób przyswajania języka. Postulowane przez autora teorii etablowanie subdyscyplin lingwistyki antropocentrycznej umożliwi osadzenie w nich badań z zakresu przyswajania języków obcych oraz przekładoznawstwa. Już dziś można wskazać wiele cennych przyczynków, które powstały w ramach antropocentrycznej glottodydaktyki oraz translatoryki. W zakresie badań pragmalingwistycznych zorientowanych antropocentrycznie brak natomiast publikacji ukazujących wyniki badań pragmalingwistycznych zorientowanych antropocentrycznie. To usprawiedliwia powstanie niniejszej monografii.

Przeniesienie punktu ciężkości badań językoznawczych z systemu językowego na istotę ludzką i rozpatrywanie jej jako działającego podmiotu, którego immanentną cechą jest posługiwanie się językiem, wymaga przeformułowania podstawowych pojęć pragmalingwistyki i teorii aktów mownych, takich jak presupozycja, symetria komunikacyjna i innych parametrów interakcji, a także części składowych aktów mownych. Wprowadzenie do analizy pragmalingwistycznej aspektu psychologicznego pozwala na ujęcie nadawcy/odbiorcy aktów komunikacyjnych jako podmiotów działających wraz z wszystkimi ich cechami, a więc łącznie z profilem psychologicznym. Spośród rozważanych typów osobowości, wypracowanych przez psychologię, najbardziej przydatny jest model poziomów koncentracji autorstwa Janusza Reykowskiego, opisujący nastawienie jednostki do innych, który niniejszym został włączony do rozważań pragmalingwistycznych. Jeśli uwzględnimy ten model w opisie interakcji i analizie aktów mownych, to będziemy w stanie wyjaśnić wiele problemów, dotąd stanowiących niedostępny nam przedmiot badań.